

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תצא, י"ד אלול, ה'תשל"א

חלק ב – יו"ל לש"פ תצא, י"ד אלול, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצא, י"ד אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור — בפעם הראשונה* — חלק שני מהתועדות ש"פ תצא, י"ד אלול ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ שופטים).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' שופטים, ה'תשע"ו (ויפצת),
שנת ה'קהל

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

(* מרשימת הרה"ת ר' אהרן שי' גאָלדשטיין, שרשם בעת החזרה, וזכות הרבים תלוי בו.

©

Published and Copyright 2016 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תצא למלחמה וגו'.

* * *

י. בנוגע לפירוש רש"י בפרשת השבוע — הנה בהמשך להמדובר במאמר (מהדרוש בלקו"ת) אודות הפסוק "כי תצא למלחמה וגו'" שבהתחלת הפרשה, יש להתעכב על ענין זה כפי שהוא בפשוטו של מקרא:

לכאורה אינו מובן: בשלמא מ"ש "כי תצא גו'" לשון יחיד, הרי זה לפני שהכתוב מדבר אודות כלל ישראל⁷²; אבל, כיון שנאמר "על אויביך" לשון רבים (וכפירוש התרגום: "בעלי דבכך"), ה"י הכתוב צריך לומר "ונתנם ה' אלקיך בידך" (ככתרגום: "וימסרינון"), וכן "ושבית שבים" (ככתרגום: "שביהוון"), שבויים לשון רבים, ולכאורה ה"י רש"י צריך לבאר מדוע נאמר "ונתנו גו' שביו", בלשון יחיד?

יא. ובעיקר יש להתעכב על פירוש רש"י בסוף הפרשה:

על הפסוק⁷³ "אשר קרך בדרך" מפרש רש"י ג' פירושים, וז"ל: "לשון מקרה. ד"א לשון קרי וטומאה, שהי' מטמאן במשכב זכור. ד"א לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך, שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל ברי' יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אע"פ שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים".

וצריך להבין:

(א) כאשר רש"י מביא כמה פירושים, הרי זה בגלל שבכל א' מהפירושים יש קושי מסויים כו'. ולכאורה בנדו"ד יש פירוש פשוט — פירוש התרגום: "די ערעך" (פגש אותך), ולמה הוצרך רש"י לפרש "לשון מקרה", ולא עוד אלא שגם בפירוש זה אינו מסתפק, אלא מביא עוד ב' פירושים?!

(ב) בפ"י הב', "לשון קרי וטומאה" — מדוע מוסיף רש"י "שהי' מטמאן במשכב זכור"?

(ג) בפ"י הג', "קרך" "לשון קור" — מדוע מוסיף "וחום"?

(ד) מדוע מוסיף רש"י "משל לאמבטי כו'" — מה ניתוסף בהבנת הפירוש ע"י משל זה?

73) פרשתנו כה, יח.

72) ראה גם לעיל ס"ד.

(ה) מהו הדיוק "בא בן בליעל כו'" — דלכאורה, מי שקופץ לאמבטי רותחת — "שוטה" יקרא, ולא "בן בליעל"?!
 (ו) ושאלה נוספת בנוגע לכל ג' הפירושים — שהם פירושים בתיבת "קרך", ומדוע העתיק רש"י גם תיבת "בדרך"?
 וכמדובר כמ"פ שכל הדיוקים בפירוש רש"י צריכים להיות מובנים בפשטות לבן חמש למקרא. וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה על הזהר דפרשתנו אין הערות, ולכן נתעכב על המבואר בהערות אאמו"ר בנוגע לברכת כהנים (שיש בה העילוי ד"עד מהרה ירוץ דברו"⁷⁴), שבביאור זה יש ענין השייך לחודש אלול, וגם ענין השייך לשיעור תניא היומי שלומדים בהשגחה פרטית ביום הש"ק זה.

איתא בזהר⁷⁵: "אמר רבי יהודה וכו' ואני אברכם"⁷⁶, למאן, לאינן כהני, דכתיב⁷⁷ ומברכיך ברוך, וכתיב⁷⁸ ואברכה מברכיך, אינן מברכיך לעמא, ואנא אברך להו".

ומבאר אאמו"ר⁷⁹, שזהו "כדעת ר' ישמעאל בחולין דמ"ט", — ששם⁸⁰ יש פלוגתא בדבר: "רבי ישמעאל אומר, למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, לכהנים עצמן לא למדנו, כשהוא אומר ואני אברכם, הוי אומר כהנים מברכיך לישראל, והקב"ה מברך לכהנים. רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, מפי גבורה לא למדנו, כשהוא אומר ואני אברכם, הוי אומר כהנים מברכיך לישראל, והקב"ה מסכים על ידם" — "ור' ישמעאל ס"ל כך, כי כהנא מסייע כהני, כדאיתא התם, כי ר' ישמעאל הי' כהן, ושמו ישמעאל מורה על מדת החסד וכו', כמו"כ ר' יהודה שהוא בחי' חסד⁸¹, ס"ל כר' ישמעאל שקאי אכהני".

ומוסיף לבאר (א) הטעם שר' יהודה "הביא ב' פסוקים, ומברכיך ברוך, שאמר יצחק ליעקב, ואברכה מברכיך, שאמר הקב"ה לאברהם", (ב) הטעם ש"הקדים הפסוק ומברכיך להפסוק ואברכה, אם שהפסוק ואברכה קדים בתורה" — כי:

"בפסוק ומברכיך קדים ומברכיך ואח"כ ברוך, ובפסוק ואברכה

74 תהלים קמז, טו. וראה לקו"ת ס"פ קרח. ובכ"מ.

78 (78) לך לך יב, ג. 79 לקוטי לוי"צ לח"ג ס"ע שעא ואילך.

80 ע"א.

75 (75) ח"ג קמז, ב.

81 (81) כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר

76 (76) נשא ו, כז.

(לקוטי לוי"צ כאן).

77 (77) תולדות כז, כט.

קדים ואברכה למברכיך . . והיינו, ומברכיך ברוך הוא, כשמתחלה יברכו הם, אז הקב"ה יברך אותם, משא"כ אם עדיין לא ברכו הם, אלא שעתידין לברך, אינו מברך אותם הקב"ה מפני שהם עתידים לברך. ובפסוק ואברכה, שכתוב מקודם ואברכה הוא שהקב"ה מברך את העתידים לברך אם אפילו לא ברכו עדיין, מאחר שבדעתם לברך.

ויצחק שבחינתו הוא גבורה, מדת הדין, הנה מדת הדין נותנת שדוקא אם ברכו הם תחלה, אז מברך אותם הקב"ה. משא"כ הקב"ה שחפץ חסד הוא, ואמר לאברהם שמדתו מדת החסד, הוא מברך אותם תחלה כשעתידין לברך וכו'.

זהו שהביא ב' פסוקים: הפסוק ומברכיך ברוך הוא לראי' שכשהכהנים ברכו את ישראל מקודם, אז הקב"ה מברך את הכהנים. וע"ד כשיש אתעדל"ת אז נמשך על ידה אתדל"ע; ואח"כ הביא הפסוק ואברכה, הוא, שלא די שהקב"ה מברכם אחר כשהם ברכו מתחלה את ישראל, אלא שהקב"ה מברך אותם מקודם כשעתידין לברך את ישראל. וע"ד האתדל"ע שקודם האתדל"ת וכו'".

וזהו הקשר לחודש אלול, ר"ת "אני לדודי ודודי לי"²³, והיינו, שתחילה צ"ל אתערותא דלתתא, "אני לדודי", ואז נמשך על ידה אתערותא דלעילא, "דודי לי" — בדוגמת הפסוק "ומברכיך ברוך", ש"כשהכהנים ברכו את ישראל מקודם (אתעדל"ת), אז הקב"ה מברך את הכהנים" (אתעדל"ע)⁸².

יג. ואח"כ מוסיף:

"עוד יש לפרש, הכהנים הם בז"א בכלל שראשיתו מדת החסד, וז"א הוא חסדים בכלל. וישראל הם במל', כמא'⁸³ כל ישראל בני מלכים הם, ומל' נק' כנסת ישראל. ומל' בנינה מהגבורות. וברכת כהנים הוא להמשיך מחסדים דז"א להמתיק הגבורות דמל'. וכמו כה תברכו, כה הוא בחי' מל', צדק מלכותא קדישא, וצדק איהו דינא. וכהן שהוא מבחי' חסדים דז"א, מברך לבחי' כ"ה דמל' להמתיק את גבורותי' . . נמצא מה שכהנהנים מברכים את ישראל הוא המשכה מחסדים דז"א.

ובשביל זה, ואני אברכם לכהני, הוא מה שנמשך מבינה לז"א, ואנ"י גי' בינ"ה. והברכה מבינה לז"א הוא מה שנה"י דתבונה מתלבשין בז"א, שהוא בחי' עולם הבא, עולם שכבר בא, ועוד יותר הוא שנה"י

(82) בזכרון אחדים: וכן יש באלול לאתעדל"ת (לקו"ת ראה כה, ב).
 בדוגמת הפסוק "ואברכה" — התגלות י"ג
 (83) שבת סז, א. וש"נ.
 מדה"ר, שהו"ע אתעדל"ע שקודמת

דאימא עלאה יתלבשו בז"א, שזהו בחי' לעתיד לבוא, וכמ"ש בע"ח שער הזיווגים סמוך לסופ"ה ע"ש".

[ושם: "בינה עליונה נשארת למעלה ואינה יורדת, לכן בינה נקראת לע"ל, כי המוחין עליונים דז"א המלובשים בנה"י דבינה עליונה הם עתידין לבוא אח"כ, כאשר יתגדל מעלתו, ויהי' לו מוחין עליונים יותר, מן בינה, ולא מן התבונה, ואז יהי' לע"ל. אבל מוחין דנצח הוד יסוד דתבונה, הם נמשכין בו תמיד, ולעולם הם נמשכים ובאין, וזהו פירוש עולם הבא, עלמא דאתי, כי תמיד נמשך ובא .. וזהו מ"ש בס' הבהיר⁸⁴ .. מהו עולם הבא .. עולם שכבר בא".

ויש להעיר גם ממ"ש הרמב"ם⁸⁵ "העולם הבא .. הוא מצוי ועומד, שנאמר⁸⁶ אשר צפנת ליראיך פעלת וגו'",

— וענין זה קשור עם שיעור היומי בתניא, שבהשגחה פרטית לומדים ביום זה (י"ד אלול בשנה פשוטה) באגה"ק סי"ג, ד"ה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו': "וזהו שאמר דהע"ה מה רב טובך וגו' .. טוב הגנוז וצפון וכו'".

ולמעלה מזה — הענין ד"חד חרוב"⁸⁷ .. שהוא עולם חדש", כמ"ש הראב"ד].

ומסיים: "זהו שהביא ב' פסוקים, ומברכיך ברוך, פירוש ברוך הוא שהוא ברוך מכבר, שזהו בחי' נה"י דתבונה, עולם הבא, עולם שכבר בא. ואברכה גו', שפירוש ואברכה הוא לשון עתיד, הוא מנה"י דאימא עלאה, בחי' לעתיד לבוא. ולכן הקדים פסוק ומברכיך ברוך, שזה כבר בא, ואח"כ הפסוק ואברכה, שזה בחי' לעתיד לבוא".

יד. ויש להוסיף ולבאר הקשר והשייכות של ב' הביאורים בדברי אאמו"ר בהחילוק בין "מברכיך ברוך" ל"ואברכה מברכיך" — (א) ש"מברכיך ברוך" היינו שתחילה מברכים הכהנים את ישראל ואז הקב"ה מברך אותם (אתעדל"ע שלאחרי אתעדל"ת), ואילו "ואברכה מברכיך" היינו שהקב"ה מברך את הכהנים שעתידים לברך את ישראל (אתעדל"ע שקודם האתעדל"ת), (ב) ש"מברכיך ברוך" היינו שהוא ברוך מכבר, שזוהי ההמשכה מבחי' נה"י דתבונה, עולם הבא, שכבר בא, ואילו "ואברכה מברכיך" הוא לשון עתיד, שזוהי ההמשכה מבחי' נה"י דאימא עלאה, בחי' לעתיד לבוא, וכפי שיתבאר לקמן.

*

86 תהלים לא, כ.
87 ר"ה לא, א. וש"נ.

84 סנ"ב (סק"ס).
85 ה' תשובה ספ"ח.

טו. בימי⁸⁸ השבוע הבא ישנו גם יום ח"י אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים⁸⁹ — הבעש"ט ורבינו הזקן.

נוסף על זה: הקביעות של ח"י אלול בשנה זו — ביום הרביעי פרשת תבא, היא אותה קביעות כמו בשנת קה"ת — שנת הולדת רבינו הזקן. ויש לקביעות זו שייכות מיוחדת להולדת רבינו הזקן, כידוע⁹⁰ מה שאמר הבעש"ט בח"י אלול שבו נולד רבינו הזקן: "ביום הרביעי שבו נתלו המאורות⁹¹ הנה ביום רביעי לסדר "קומי אורי" (ההפטרה של אותו שבוע) ירדה נשמה חדשה שתאיר את העולם בתורה הנגלית והחסידות".

טז. ענינו של רבנו הזקן "להאיר את העולם בתורה הנגלית והחסידות" (כנ"ל), מרומז גם בשמו (הראשון) "שניאור", כדברי הבעש"ט⁹²: "שניאור היינו שני אור — שני אורות — שיאיר בנגלה ובנסתר".

וכיון שרבינו הזקן הי' קורא את הבעש"ט "זיידע" (סבא)⁹³, ועד שהענין ד"פוצו מעינותיך (המעינות שלך) — מעינות החסידות של הבעש"ט) חוצה" הי' (בעיקר) ע"י רבינו הזקן⁹⁴, הרי מובן שגם ענינו של הבעש"ט הוא⁹⁵ תורה⁹⁶.

וזהו גם אחת הסיבות להתוועדות זו,

הבעש"ט (סה"ש ש"ת ע' 133) בענין מה שתשי' קורם לתש"ר, שזהו לפי שהעבודה דקבלת עול של אנשים הפשוטים היא נעלית יותר מהעבודה של בעלי מוחין בידיעת והשגת התורה — הרי מזה עצמו שביאר מעלת אנשים הפשוטים בזה שהם תפלין של יד, מובן, שגם מעלתם של אנשים הפשוטים — שייכת וקשורה בענין התורה שבהם, שהרי תפלין הו"ע המוחין (אלא שתש"ר הוא מוחין דו"א ותש"י הוא מוחין דמל' — כדאיתא בכתהאריז"ל ע"ד תפלין. ו"תש"י הם תש"ר דרחל" (סי' האריז"ל), תורה, וכידוע (ראה בארוכה ד"ה איתא במדרש תהלים תרנ"ג — נדפס בסה"מ תש"ח ע' 271) בביאור מרו"ל (מדרש תהלים עה"פ (א, ב) כי אם בתורת ה' חפצו) קיימו מצות תפלין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגיעם בתורה יומם ולילה. 96 וכמובן גם מהלשון (המובא לעיל בפנים) "שני המאורות הגדולים" — (מאור — מקור האור), ו"אין אור אלא תורה" (תענית ז, ב).

88) מכאן עד סוסי"ט הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ט ע' 347 ואילך. במהדורא זו ניתוספו בשוה"ג עוד כמה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
89) סה"ש תש"ג ע' 141 ואילך.
90) שיחת ח"י אלול תש"ה (סה"ש תש"ה ע' 129).
91) ראה חגיגה יב, א.
92) חוברת י"ט כסלו ע' 5. לקו"ד ח"א פג, א. וראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 37 ואילך ובהמצויין שם.
93) ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר — ב"התמים" ח"ב ע' נו ואילך (אג"ק שלו ח"ב ע' שסב ואילך ח"ג ע' שעג — נעתק ב"היום יום" כז אייר. לקו"ד שם מא, ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1136 ואילך (תו"מ ח"כ ע' 244 ואילך).
94) ראה בארוכה מכתב הנ"ל.
95) ואף שהבעש"ט הי' משבח ומפליא דוקא עבודת אנשים פשוטים, וכידוע תורת

— ובהמשך להמדובר במשך זמן האחרון⁹⁷, שכעת הוא הזמן שצריכים "לכבוש" את העולם ע"י לימוד⁹⁸ התורה⁹⁹ — כדי לעורר, שבהתאם להנ"ל, יערכו בכל מקום ומקום התוועדות ביום ח"י אלול, כדי לעורר ולהתדבר אדות התחזקות והוספה בלימוד התורה, אצל כל אחד ואחת¹⁰⁰, הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות, וההחלטות הטובות שתתקבלנה בעת ההתוועדות — להוסיף בלימוד התורה (ולימוד מביא לידי מעשה¹⁰¹ — בקיום המצות) וביתר שאת ויתר עז¹⁰², יהי' להם קיום הרבה יותר. וכידוע¹⁰³ ש"ההסכם אשר עושים שנים או רבים, יש לזה חיזוק הרבה יותר מההסכם שעושה בפ"ע כו".

יז. ע"פ האמור (מהבעש"ט) שהולדת רבינו הזקן — שהאיר את העולם בתורת הנגלה והחסידות — יש לה שייכות מיוחדת להפטורה "קומי אורי", הנה ע"פ האמור לעיל (סט"ו) שבקביעות כבשנה זו, שהיא אותה הקביעות כמו בשנת הולדת רבינו הזקן (ח"י אלול ביום הרביעי),

רבנן דכתיב בי מלכים ימלוכו (ולא קאמר מקיימי מצות). ובזח"ג (רנג, ב): "מאן דיליף אורייתא דאתקריאת כבוד איקרי מלך ולא תימא בההוא עלמא דאתי ולא יתיר אלא מלך בתרין עלמין בדיוקני דמארי".

100) ראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"א: "גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן כו". וראה שיחת י"א ניסן תשל"א (נרפסה בלקו"ש ח"ז ע' 268 ואילך).

101) ב"ק יז, א. וש"נ.
102) ראה ליקוטי לוי יצחק (לאאמור"ר) לתניא (ע' כג ושם).

103) החלצו תרנ"ט פ"י (סה"מ תרנ"ט ס"ע רלב ואילך).

(דלא כענין עוקר הרי הרים וטוהנן (סנהדרין כד, א), כי אם, שהוא ברשות המלך, עד שע"י אמירתו (בלבד) נעקר ההר ממקומו למקום שהמלך רוצה שיהי' נמצא שם. — ולהעיר מענין ויגבה לבו בדרכי ה' (נת' בלקו"ת מסות 19, ג), וראה רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ג ובלח"מ וכו' שם. ועיין שו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ג (ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 7 הערה 35).

97) ראה לקו"ש ח"ו ע' 312. ח"ז ע' 266 ואילך. ח"ח ע' 352 ואילך. 365 ואילך.

98) ראה המשך מים רבים תרל"ו בסופו "מאחר שהתורה כו' בה וע"י נבה"ע כמארז"ל במשנה כו' בזהר כו' ת"ח העוסקים בתורה גורמים בנינו של עולם שיהי' כמו שנברא בשימ"ב, יפה בעתו".

99) אין סתירה לזה ממ"ש באגה"ק ס"ט ש"כל עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה" — כי מ"ש באגה"ק שם הוא בנוגע להקמת "סוכת דוד" שנפלה "עד בחי' רגלים ועקביים בחי' עשי".

אבל בנוגע לכיבוש העולם (גם קודם לזמן הגאולה), הרי זה נעשה בעיקר ע"י לימוד התורה. וכמבואר בארוכה בשיחת ש"פ פינחס (נרפסה בלקו"ש ח"ח ע' 352), שאף שביורד העולם, שיהי' דירה לו ית' [זשה יהי' בביאת המשיח] הוא בעיקר ע"י קיום המצות — כיבוש העולם הוא בעיקר ע"י לימוד התורה. וכמרו"ל (ראה גיטין סב, סע"א) דמאן מלכי*

(* להעיר ממרו"ל (ראה ב"ב ג, ב) אמר מלכא עקר טורא — שההר יצה"ר שנדמה להר גבוה (סוכה נב, א) אינו מתבטל ממצאות הר

יש מעלה יתירה להפטרה "קומי אורי" (בענין הנ"ל) לגבי שאר אופני הקביעות — הרי מובן, שגם ההתחזקות ב"אין אור אלא תורה"¹⁰⁴, תורת הנגלה והחסידות, שזהו ענינו של "קומי אורי", כנ"ל, צריכה להיות בשנה כזו יותר מאשר בשאר השנים¹⁰⁵.

ולכן, בשנה זו צריכה להיות ההתוועדות של ח"י אלול, וההחלטות הטובות בנוגע להוספה בלימוד הנגלה והחסידות, ביתר שאת וביתר עז. וכיון שח"י אלול נקרא "יום טוב"⁸⁹, וביו"ט יש ערב יו"ט ואסרו-חג — מה טוב, שההתוועדות וההתעוררות וכו' דח"י אלול, יהיו לא רק "בעתה" אלא גם "אחישנה"¹⁰⁶ (כסיום וחותרם ההפטורה ד"קומי אורי"¹⁰⁷) — לערוך התוועדות גם בימים הסמוכים לח"י אלול, לפניו — וגם לאחריו.

*

יח. ביום ח"י אלול, וכן בימים שלפניו, יש שייכות מיוחדת לתלמידי ישיבות תומכי תמימים (ובמילא גם לתלמידי ישיבות בכלל¹⁰⁸) — כיון שהתייסדות תומכי תמימים היתה¹⁰⁹ בט"ו אלול¹¹⁰ (היום שבו קיימא סיהרא — וסיהרא דחודש אלול (מזל בתולה) — באשלמותא¹¹¹), והתחלת הלימודים היתה¹⁰⁹ בח"י אלול¹¹². ולכן, כל האמור לעיל, שייך במיוחד לתלמידי תומכי תמימים —

הוא — "נרות להאיר". ומובן שהתחלה בזה צ"ל — להראות דוגמא ח"י לתלמידי ישיבות. 109) סה"ש תש"ב ע' 133. "היום יום" טו אלול. ולהעיר, שגם בשנת תרנ"ז — שנת התייסדות תו"ת — חל ח"י אלול ביום הרביעי. וראה סה"ש שם, מה שאמר אז כ"ק אדנ"ע: "ביום הרביעי למע"ב אז נתלו המאורות". 110) בשנת תרנ"ז, בשבעת ימי המשתה של נשואי כ"ק מו"ח אדמו"ר. והרי יום זה דההתוועדות הוא: יום השבת — המקשר השבוע שלפניו ושל אחרי, וי"ד בחודש — בין יום י"ג אלול, יום הנשואין, לט"ו אלול, יום התייסדות "תומכי תמימים". 111) ראה זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. רכה, סע"ב. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו. 112) השייכות דעניני "תומכי תמימים" לעניני אלול — ראה לקו"ש ח"ד ע' 1350 ואילך.

104) כנ"ל הערה 96. 105) להעיר, ששייכות מיוחדת לתורה לר"ח — כי בר"ח מקבלת בח"י הדיבור "מעצמיות השכל שלא מהמדות" בדוגמת "הדיבור בת"ת" (אוה"ת בראשית כה, סע"ב). ולהעיר, שכאשר הדיבור מקבל מעצם החכמה, הרי אז אור החכמה (תורה) הוא בריבוי ובהרחבה, מכיון שאינו מתצמצם ע"י המדות כו'. ו"ביום הזה (ופי' רז"ל שהוא ע"ד ד"כתיב התם החדש הזה כו' ר"ח" — שבת פ, ב) באו מדבר סיני". 106) וידועה תורת המגיד "דע מה למעלה — ממך" (אבות פ"ב מ"א. לקו"א (ירושלים) תשכ"ב — צט, ב [בהוצאת קה"ת סקצ"ח]) אור"ת (על אגדות חז"ל) [בהוצאת קה"ת סת"פ] — שתביא "האחישנה" דלמעלה. 107) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א. 108) שהרי ענינם של תלמידי התמימים

שמח"י אלול יתחילו ללמוד בשקידה והתמדה חדשים לגמרי, וגם בימים שלפני ח"י אלול — ובפרט מיום "הולדת" הישיבה (ט"ו אלול), יעשו את ההכנות הראויות לזה.

וכיון שגם ההכנה לתורה צריכה להיות קשורה עם תורה, הנה מה טוב, שההכנה בימים אלו תהי' — בלימוד בנוגע למעלת ויוקר לימוד התורה.

יט. ויה"ר שההחלטות טובות להוסיף בלימוד התורה, יבואו בפועל במשך כל ימי השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, החל מימי חודש אלול¹¹³ שבשנה זו,

וזה ימשיך גם את הכתיבה וחתימה טובה, שתהי' שנת תורה, ועי"ז — כל הענינים הטובים שמרומזים בכל אותיות הא"ב, עד לשנת אורה (שמרומזת באות אל"ף),

ויקריים היעוד וההבטחה "קומי אורי כי בא אורך וכבוד הוי' עליך זרח .. ועמך כולם צדיקים גוי' אני ה' בעתה אחישנה"¹¹⁴ — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אחישנה בקרוב ממש.

* * *

כ. בנוגע לפירוש רש"י:

רש"י לא צריך לבאר מדוע נאמר "ונתנו גוי' ושבת שביו" בלשון יחיד, כיון שענין זה מובן מפירושו בסוף פ' שופטים על הפסוק¹¹⁵ "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב גוי'", לשון יחיד (אע"פ שיש להם ריבוי סוסים כו') — "בעיני חשובים כולם כסוס אחד וכו'".

ומזה מובן גם בנדו"ד, שאע"פ שנאמר "כי תצא למלחמה על אויביך", לשון רבים, הנה כשמדובר אודות פעולתו של הקב"ה, נאמר "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו", בלשון יחיד, כיון שבעיני הקב"ה חשובים כולם כאחד.

כא. וכאן המקום להזכיר אודות פרשת עגלה ערופה שנאמרה בין "כי תצא למלחמה גוי'" שבפ' שופטים ל"כי תצא למלחמה גוי'" שבפ' תצא:

"כי ימצא חלל גוי"¹¹⁶ — הרי זה דבר הרגיל בשעה שיוצאים

(113) השייכות דחודש אלול לתורה — הענינים — ראה שערי אורה בסופו (ע' 172).
ראה לקו"ש שם וע' 1345 ואילך. (115) כ, א.
(114) המעלות ד"אחישנה" בפנימיות (116) פ' שופטים כא, א.

למלחמה. ולכן נאמרה פרשה זו בסמיכות לפרשיות ד"כי תצא למלחמה גו", ללמדנו, שגם בזמן של מלחמה, שעת חירום, שרגיל הדבר ש"ימצא חלל", דרושה זהירות והנהגה מיוחדת כשקורה מאורע כזה, ואפילו בנוגע לאדם אחד, שהרי גם הוא "עולם מלא"¹¹⁷ — כמ"ש¹¹⁸ "ויצאו זקניך גו", "מיוחדים שבזקניך אלו סנהדרי גדולה"¹¹⁹, שהם בעצמם צריכים לבוא לשם וכו' (אע"פ שלכאורה יכולים לטעון שזהו התפקיד של ה"משטרה" ("פּאָליציי")), ומהו ההכרח שהוא בעצמו יצא לשם וכו'), ככל פרטי הדברים שנאמרו בפרשה הדרושים כדי להבטיח ש"ידינו לא שפכו וגו"¹²⁰.

וכל זה — גם בנוגע ל"חלל" ש"נופל בשדה"¹¹⁶, שיש מקום לומר שגם הוא אשם בדבר בגלל העובדה שנמצא בשדה כו', כיון שצריכים להתעסק ולדאוג גם בנוגע למי שנמצא במעמד ומצב כזה כו'¹²⁶.

* * *

כב. בנוגע להערות אמו"ר:

החילוק בין תבונה לבינה — שתבונה היא דרגת הבינה כפי ששייכת כבר למדות, כמובא בתניא¹²¹ ש"תבונה אותיות ב"ן וב"ת שהן דחילו ורחימו", ואילו בינה עצמה היא למעלה מהמדות.

וענינם בעבודת האדם בקיום התומ"צ — שתבונה היא דרגת התורה כפי ששייכת ונותנת כח לכללות עבודת האדם בקיום מצוות, ואילו בינה היא דרגת התורה מצד עצמה, שהיא המשכה מלמעלה.

כג. ועפ"ז מובן הקשר והשייכות שבין ב' הביאורים הנ"ל:

ההמשכה מבחי' נה"י דתבונה, עולם הבא שכבר בא, היא דרגת ששייכת לעבודת האדם, וכמודגש בפסוק (שמביא הרמב"ם בנוגע ל"עולם הבא .. (ש)מצוי ועומד") "אשר צפנת ליראיך פעלת גו", שאף שזהו ענין הצפון כו', הרי זה קשור עם עבודת האדם ("ליראיך"), ולכן, הסדר הוא שתחילה צ"ל אתעדל"ת (מברכיך), ואז נמשכת אתעדל"ע (ברוך);

ואילו ההמשכה מבחי' נה"י דבינה, בחי' לעתיד לבוא, היא דרגת שלמעלה מעבודת האדם (שהו"ע התורה שהיא המשכה מלמעלה), ולכן,

117 (סנהדרין לו, סע"א (במשנה). וש"נ.
118 ש"פ, ב.
119 פרש"י עה"פ.
120 (120) ש"פ, ז.
121 (121) ספ"ט"ז בהגהה.

מבחי' זו נמשכת הברכה שמברך הקב"ה (ואברכה) את הכהנים שעתידיים לברך את ישראל, עוד לפני שבירכו את ישראל בפועל (מברכיך) — אתעדל"ע שקודמת לאתעדל"ת.

כד. וכאן המקום להזכיר אודות הרב ראובן מרגליות¹²², שזכה לאריכות ימים, ולפני שבוע¹²³ נפטר בלא בנים — שהי' בקי נפלא בספר הזה, וזכה לערוך ציוני מראה־מקומות על ספר הזהר, בדוגמת מסורת הש"ס שיש על הגמרא, אבל על ספר הזהר לא הי' ענין כזה עד שנערך על ידו, ומובן גודל התועלת שבדבר¹²⁴, ובלשון הידוע¹²⁵: "אזנים לתורה"¹²⁶.

* * *

כה. הביאור בפירוש רש"י ד"ה "אשר קרך"¹²⁷:

בכל ג' הפירושים מדייק רש"י: "לשון כו", והיינו, שכוונת רש"י לבאר מדוע נאמר תוכן ענין פגישת בני" בעמלק (כפירוש התרגום: "די ערעך", פגש אותך) בלשון "קרך" (ולא נאמר "אשר פגשך" וכיו"ב).

ועל זה מפרש רש"י ש"קרך" הוא "לשון מקרה" — ע"ד לשון הכתוב לעיל בפרשתנו¹²⁸: "מקרה לילה".

והטעם שרש"י מפרש לשון "מקרה", בתוספת מ', שמורה על ענין הפעולה, כמו "מכפלה", שהפירוש הפשוט הוא מלשון "מכפיל" (מאכיל וכו')¹²⁹, ולא פירש שהוא "לשון יקרא", ע"ד "כי יקרא קן צפור"¹³⁰, שעל זה פירש רש"י "פרט למזומן" — כי, מצד עמלק הי' זה באופן של פעולה, שבא ממקומו להלחם, כמ"ש¹³¹ "ויבוא עמלק וגו'"¹³², ורק אצל בני" הי' זה באופן שלא היו מוכנים לכך.

אמנם, רש"י לא מסתפק בפירוש זה — כי, ענין זה (שזהו מאורע שאירע לבני" ללא הכנה מצדם) מובן כבר ממ"ש "אשר עשה לך עמלק

(122) ראה גם אג"ק חכ"ד ס"ע יד ואילך, ובהנסמן בהערות שם.

(123) בש"פ שופטים, ז' אלול.

(124) ראה גם מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו — אג"ק ח"ד ע' שכו. ח"ט ע' שטז. מכתב ח' אלול תשי"ז (אג"ק מילואים) — ע"ד ספריו.

(125) ראה עירובין כא, סע"ב. נג, סע"א. נד, סע"ב. שהש"ר פ"א, ח. ועוד.

(126) חסר סיום השיחה (המו"ל).

(127) ראשי-פרקים בלבד, וכמה פרטים

אינם ברורים (המו"ל).

(128) כג, יא.

(129) ראה לקו"ש ח"ה ע' 110.

(130) פרשתנו כב, ו.

(131) בשלח יז, ח.

(132) ראה גם משכיל לדוד כאן.

בדרך בצאתכם ממצרים (וחזור וכופל) אשר קרך בדרך, היינו, שהכתוב מדגיש שמאורע זה אירע כשבנ"י היו בדרך, ולא הי' בדעתם כלל לערוך מלחמה, אלא שלפתע פתאום (ללא הכנה) הופיע עמלק, ובמילא הוצרכו להלחם עמו (ובגלל זה העתיק רש"י גם תיבת "בדרך").

ולכן מוסיף רש"י עוד פירוש — ש"קרך" הוא "לשון קרי וטומאה, שהי' מטמאן במשכב זכור", שענין זה מרומז בהמשך הכתוב: "ויזנב", כפירוש רש"י שזה קשור עם ענין המילה כו'.

אבל גם פירוש זה אינו מספיק, כיון שענין הטומאה אינו נרמז בלשון "קרך"¹³³.

ולכן מוסיף רש"י עוד פירוש — ש"קרך" הוא "לשון קור (ומוסיף) וחום", כלשון הכתוב¹³⁴: "קור וחום" (אלא שה"בחור-הזעזער" שבדרך כלל מוסיף מראה-מקום, לא שם לב שכוונת רש"י ללשון הכתוב).

וממשיך לבאר הפירוש ד"קרך" מלשון "קור" שהוא ביחס ל"חום" — "צננך והפשיך מרתיחתך [כמו מים פושרים שנעשים ע"י עירוב קור וחום. ועפ"ז מובן גם שאין זה "צונן" ("קור") בלבד, שגם אז אי אפשר ליכנס, כשם שאי אפשר ליכנס למים רותחים, "חום" בלבד], שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים".

ועדיין אינו מובן: כיון שבנ"י היו במעמד ומצב ד"רתיחתך" (כמו מים רותחים), "שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם", איך "בא זה (עמלק) והתחיל כו'?"

ועל זה ממשיך רש"י: "משל לאמבטי¹³⁵ רותחת שאין כל ברי' יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ [בפעם אחת, כי, אם הי' מנסה להכנס לאט לאט, הנה מיד כשמרגיש החום שעומד להיכוות בו, אזי הי' חוזר בון וירד לתוכה, אע"פ שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים", ולכן נקרא "בן בליעל" (ולא סתם שוטה) — כיון שידע שיכווה, ואעפ"כ עשה דבר של שטות שלמטה מטו"ד, היפך השכל — לקפוץ לאמבטי רותחת, וכל זה למה — בגלל גודל שנאתו לבנ"י, שהרי "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב"¹³⁶, ועמלק הי' נכדו של עשו.

(133) ראה גם משכיל לדוד כאן: "לפי' שני לא שייך כ"כ לשון קרך, הול"ל טמאך".

(134) נח ח, כב.

(135) נחבאר גם הדיוק ד"אמבטי (רותחת)

דוקא — שזוהו מקום שנכנסים לשם, ולא משל למי ששפכו עליו מים רותחים.

(136) ספרי בהעלותך ט, יו"ד. פרש"י

וישלח לג, ד.

כו. ב"ינה של תורה" נתבאר, שמלחמת עמלק היתה קשורה עם (ההתנגדות ל)מתן-תורה¹³⁷, והרי על התורה¹³⁸ נאמר¹³⁹ "הלא כה דברי כאש", ו"מים רבים לא יוכלו לכבות גוי"¹⁴⁰, ולכן "אין כל ברי' יכולה לירד בתוכה".

אלא שעמלק טען שסבו עשו הי' יהודי... (כדברי הגמרא¹⁴¹ שעשו הי' "ישראל מומר").

וסיים, שזהו גם הענין של "חוק השבות" — שטוענים שצריכים להכניס גוי ולרשום אותו בתור יהודי, ולתת לו חלק בארץ ישראל, בגלל שהי' לו סבא יהודי... שזהו דבר המבהיל, היפך התורה והיפך המציאות האמיתית וכו'. ויש חיוב — כמו מצות עשה, ועוד יותר מזה — לזעוק ולהרעיש נגד חוק זה וכו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בברכת כתיבה וחתימה טובה, עדי קיום היעוד¹⁴² "והי' ה' למלך על כל הארץ", עי"ז ש"תמליכוני עליכם"¹⁴³.
[בסיום ההתוועדות (וכן לאחרי תפלת מנחה) התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "הושיעה את עמך"].

(139) ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א.
(140) שה"ש ח, ז.
(141) קידושין יח, רע"א.
(142) זכרי' יד, ט.
(143) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(137) ראה תו"מ חט"ז ע' 51 ואילך. וש"נ.
(138) בענין זה נזכר גם שהתורה היא "תבלין" (קידושין ל, ב. וש"נ), שפועלת ענין הברור כו'.

הוספה

בי"ה, כ"ב כסלו תשי"ג
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבך מגי' וישלח שכותב אתה שלא הי' לך פעולה כמעט במשך זמן שהנך בהישיבה, ושואל הנך אם תסע לכאן:

הנה ראשית עליך הי' להתדבר עם הראש ישיבה שלך והמשפיע מפני מה לא הי' לך פעולה ובפרט לפי פסק הגמרא יגעת ומצאת תאמין יגעת ולא מצאת בל תאמין, ולכן חושב הנני שהחסרון הוא לא כל כך בהישיבה כי אם בזה שאפשר צריך הנך להוראה בנוגע לסדר לימוד בנגלה וחסידות ולשמוע – טאָקע פּאָלגען – מה שיאמר הראש ישיבה והמשפיע ואז יצליחך השם יתברך הן בלימוד הנגלה והן בלימוד חסידות,

בטח שומר שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

הפ"נ שצירף קראתיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ביום הבהיר חג הגאולה י"ט כסלו, ובטח יעורר ר"ר על הכתוב בו, ועתה מחכה הנני ממך לבשורה טובה אשר לקחת את עצמך בשקידה והתמדה ללימוד תורת הנגלה ותורת החסידות כפי סדרי הישיבה ועוד יותר מזה. מובן שצריך שזה לא יגע בבריאות שלך, וכאשר מתנהגים על פי התורה צריך להיות שניהם, בריאות ברוחניות ובריאות בגשמיות, וכדאיתא בתניא שצריך לשמור בריאות הגוף בכדי שיוכל לעבוד את ה'.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים וכמבואר בתורת החסידות.

פסק הגמרא יגעת ומצאת כו': מגילה ו, ריש ע"ב.
וכדאיתא בתניא: פרק ז (יא, סע"א). וראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תרמו. ח"ב אגרת ג'תתקמג.

לזכות

החתן **יוסף יצחק** והכלה מרת **רייזל שושנה** שיחיו **גורביץ**

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ה' אלול, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **נחמה דינה** שיחיו **גורביץ**

הרה"ת ר' **שניאור זלמן** וזוגתו מרת **שרה** שיחיו **דייטש**

זקניהם

מרת **בלה** שתחי' **גורביץ**

הרה"ת ר' **שניאור זלמן** וזוגתו מרת **חי' שרה** שיחיו **מרזוב**

הרה"ת ר' **מרדכי** שיחי' **דייטש**

הרה"ת ר' **שלום דובער** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **העכט**

הרבנית מרת **חווה** שתחי' **העכט**